

DOI: 10.18427/iri-2017-0013

Vizsgálat a konduktorképzésre vonatkozó nézetek körében

© Túri Ibolya

Pető András Főiskola, Budapest

ibolya.turi@gmail.com

A kutatás elméleti háttere

Az oktatási és képzési rendszerek, így a köznevelés, a szakképzés, a felsőoktatás és felnőttképzés, valamint a kulturális intézményrendszer jelentős átalakulásának folyamatát tapasztaljuk, mind Európában, mind Magyarországon. Az Európai Unió oktatáspolitikájának mindenkor kiemelt feladata az oktatási célok aktualizálása, a folyamatok tanulmányozása, az egész életen át tartó tanulás támogatása, a pedagógusképzés, pedagóguskompetenciák kérdései, valamint a fogyatékossgal élő, vagy különleges bánásmódot igénylő gyermekek oktatási helyzetének javítása és a tehetség gondozás.

A pedagógus szerepe így különösen kiemelt, hiszen fontos közvetítő szerepet tölt be a tanulás folyamatában és a későbbi felnőtté, állampolgárrá válásban, társadalmi beilleszkedésben. Az oktatás minősége, a tanulás folyamatában részt vevő pedagógusok felkészültsége és pályára való alkalmassága, a változásokra és kihívásokra való felkészítése, továbbképzéseiknek támogatása szorosan összefüggnek, így szükséges, hogy a leendő pedagógusok képesek és készek legyenek arra, hogy a tanulókat valóban fel tudják készíteni az egész életen át tartó tanulás és az ún. tudástársadalom sokrétű kihívásaira, amellet, hogy saját tudásukat, kompetenciájukat ugyanezen céloknak alárendelve maguk is építsék, fejlesszék.

A magyarországi pedagógusképzés mára már jelentős átalakuláson ment át. Ezen a változáson belül az óvodapedagógus, tanító, gyógypedagógus- és konduktorképzés megmaradt a korábbihoz hasonló három, illetve négyéves BA szintű alapképzés formájában, de tartalmilag átdolgozásra került, így egy konzorciumba foglalták a magyarországi pedagógusképzést, az óvóképzést, tanítóképzést, a csecsemőgondozó- és konduktorképzést, összehangolva a bemenetet, az óra- és vizsgaterv tartalmi és vizsgakövetelményeit, illetve a kompetenciákat.

A konduktorképzés jelenlegi formáját 2006-ban érte el, ennek megfelelően a képzés konduktor alapszakkal (BA), tanító és óvodapedagógus specializációkkal történik. A konduktorképzésre mint a pedagógusképzés újszerű formájára tekintünk, egyrészt határterületi mivoltából következően (oktatásügy, rehabilitáció és a szociális szféra), másrészt erős gyakorlatorientáltsága okán.

A konduktív nevelés kulcsszereplője a konduktor. A konduktorképzés arra hivatott, hogy a konduktív nevelést megvalósító pedagógusokat (konduktorokat) felkészítse a központi idegrendszeri sérüléssel élő gyermekek és személyek nevelésére, oktatására, konduktív fejlesztésére.

Célja, hogy a hallgatók készen álljanak a konduktori hivatásra és eredményesen gyakorolják majd a konduktív nevelési tevékenységet. A négyéves főiskolai képzés során a hallgatók elméleti és gyakorlati képzést tartalmak, ezen belül korszerű oktatási, nevelési, pszichológiai és módszertani, valamint orvosbiológiai és rehabilitációs tanegységek keretében találkozhatnak a központi idegrendszeri eredetű mozgássérüléssel élő emberek habilitációját és rehabilitációját megvalósító konduktív nevelési rendszerrel.

A konduktorjelölt a képzése első napjától terepen tanul, gyakorlata alatt párhuzamosan halad az elméleti és gyakorlati tanulmányokban. A képzés jellemzője az erősen gyakorlatorientáltság mellett az elmélet és gyakorlat egyensúlya, párhuzamossága. A konduktorképzés törzsanyaga kiemelkedő óraszámú szakmai gyakorlatra támaszkodik. A képzés végével a jelöltek képessé válnak a központi idegrendszeri sérült (cerebral paretikus) gyermekek és felnőttek nevelésére, oktatására, konduktív fejlesztésére. A közös intézményi keretnek köszönhetően a konduktorképzés és a konduktív nevelés fejlesztő tevékenysége, mint felsőoktatás és köznevelés elválaszthatatlan, egymást feltételező egységet képez.

De vajon hogyan viszonyulnak a képzésben résztvevők magához a képzéshez? Milyen nézetekkel bírnak a konduktorképzést és a konduktori szakma tanulhatóságát illetően?

Széles nemzetközi és hazai szakirodalom foglalkozik a pedagógiai nézetek fogalmával, feltárásuk módszereivel, változtathatóságukkal, képzési tartalomba illesztésük lehetőségeivel. Bizonyított tény, hogy a korábbi személyes és iskolai tapasztalatokból származó nézetek kihatnak a pedagógusjelöltek és kezdő tanárok gondolkodására és pedagógiai gyakorlatára. Kutatások igazolták, hogy a tanulóként szerzett ismeretek és tapasztalatok, valamint az ez alapján kialakult nézetek meghatározó szerepet töltenek be a tanárrá válás folyamatában. Ezen prekoncepciók a tanításról, tanulásról olyan „intuitív ernyők” amelyek megszűrlik a kurzusok tartalmait, valamint az átvételre kerülő információkat és tapasztalatokat.

A közvetített elméleti tudásból és a képzés során szerzett gyakorlati tapasztalatokból mindösszesen a szűrőként funkcionáló nézetrendszer által beengedett tudás hasznosul, ezért szükséges segíteni a hallgatókat nézeteik feltárásában, azonosításában, szükség szerinti megváltoztatásában, hiszen ennek elmaradása esetén hatástalan maradhat a képzés által közvetíteni célzott tudás.

A kutatás bemutatása (a kutatás célja, a kutatás kérdései, kutatási minta és módszer)

A bemutatásra kerülő kutatás célja volt egy, a 2015/2016. tanév során elvégzett keresztmetszet kutatás segítségével feltárni, hogy a Pető András Főiskola konduktorképzésében jelenleg részt vevők, így a hallgatók, az oktatók és a gyakorlati képzésben résztvevő szakemberek (konduktorok, gyakorlatvezetők) miként vélekednek, milyen nézetekkel rendelkeznek a konduktorképzés képzési tartalmairól, annak a sikeres konduktorra válásban betöltött szerepéről, valamint a konduktori szakma tanulhatóságát illetően.

A vizsgálatra egy saját készítésű kérdőívvel került sor, amely a képzésre és a szakma elsajátítására vonatkozóan tartalmazott egy 18 és 9 itemes, ötfokozatú Lickert-skálát is. A vizsgálatban, az adott tanévben I. – IV. évfolyamos konduktorjelöltek, továbbá a konduktorképzésben részt vevő szakemberek (szakmai

oktatók, valamint a gyakorlatban tevékenykedő gyakorlatvezetők, konduktorok) (N=250) részvételére számítottam.

Az attitűdskála a konduktorképzésnek a sikeres konduktorra válásban betöltött szerepére, valamint a konduktori szakma tanulhatóságára irányuló nézetekre vonatkozóan tartalmazott állításokat. Ezen belül is kifejezetten arra irányult, hogy:

- ✓ A képzés jelenlegi szerkezete, óraszámai, a tanegységek egymáshoz viszonyított aránya és hangsúlya milyen megítélést kap a képzés sikeressége szempontjából?
- ✓ Hogyan ragadják meg az egyes egységek jelentőségét: inkább az elméleti vagy a gyakorlati stúdiumok szerepét, illetve mely tanegységek szerepét látják fontosabbnak, s melyekét kevésbé?
- ✓ Változtatnának –e a jelenlegi képzésszerkezeten, megőriznék, vagy máshová helyeznék –e át a tanegységek közötti arányokat, hangsúlyokat?
- ✓ Hogyan gondolkodnak a képzésben részt vevő hallgatók, oktatók, gyakorlati konduktorok arról, hogy a jelenlegi képzésforma vajon megfelelően szolgálja –e a konduktorképzés akkreditációjakor megfogalmazott célokat?
- ✓ A résztvevők szerint hozzájárul –e a képzés a sikeres konduktorra váláshoz, vagy inkább megújulásra, átalakulásra szorul?
- ✓ Milyen nézeteik vannak a szakma tanulhatóságáról? Mi szükséges az elsajátításához (meghatározott elméleti tartalmak, kurzusok, gyakorlati feladathelyzetek, önálló munka alapján vagy az egymástól tanuló útján)?

A 250 megküldött kérdőívből 187 visszaküldött kérdőív válaszainak kiértékelésére nyílt lehetőség. A 187 fő kitöltőből 133 hallgató (I.- IV. évfolyamos hallgató), 17 oktató és 27 konduktor adta meg válaszait.

Az eredmények ismertetése

A konduktorképzésre vonatkozó nézetek

Ebben a kérdéskörben azt kértem a kitöltőktől, hogy ötfokú skálán jelöljék, mennyire értenek/vagy nem értenek egyet a konduktorképzés vonatkozásában megfogalmazott állításokkal (1 egyáltalán nem ért egyet/ 5 teljes mértékben egyetért). Az attitűdváltozókat intervallumváltozóknak tekintettem, ezért végeztem el gyakoriságszámításokat, valamint sor került később szórásElemzésre is. A 19 itemből álló attitűdskálában található állításokra az alábbi válaszok érkeztek.

<i>Konduktorképzés: A sikeres konduktorra váláshoz</i>		<i>Válaszok</i>
1.	leginkább a konduktív pedagógiai szakmai tanegységek által közvetített tudáselemek járulnak hozzá	4,87
2.	leginkább a tanítás-módszertani tanegységek által közvetített tudáselemek járulnak hozzá	2,83
3.	mindhárom részterület (konduktív pedagógiai, tanítás-módszertani, orvosbiológiai) tanegység egyformán szükséges, egyforma óraszámmal	4,70
4.	elméleti tudáselemek elsajátítása fontosabb, mint a gyakorlaté, nagyobb óraszámot igényelne	2,94
5.	inkább a konduktív gyakorlat elsajátításán legyen a hangsúly, nagyobb óraszámmal	4,69
6.	az elmélet és a gyakorlat tekintetében 50-5 %-os óramegoszlás szükséges	3,15
7.	az egyes elméleti és módszertani, valamint gyakorlati és helyzetgyakorlati órák jelenlegi aránya megfelelő	3,24
8.	a folyamatos heti szakmai gyakorlat óráinak nagyobb hangsúlyt, több óraszámot kellene kapnia	4,69
9.	véleményem szerint az elméleti óráknak nagyobb hangsúlyt, több óraszámot kellene kapnia	2,21
10.	a konduktív pedagógiai elméleti tárgyakra több óraszámot, míg a módszertani tárgyakra kevesebb óraszámot kellene csoportosítani	4,36
11.	a konduktív pedagógiai és orvosbiológiai elméleti órák és a módszertani-tantárgypedagógiai órák óraszámait arányosabban, 50-50 %-ban kellene biztosítani	3,98
12.	aránytalanul kevés óraszám (1/3) jut a konduktív pedagógiai és orvosbiológiai órákra együttesen, a módszertani-tantárgypedagógiai és alapozó tárgyak (2/3-os óraszámával szemben)	4,24
13.	véleményem szerint az 1/3-os (kond.ped és orvosbiológia) és 2/3-os (módszertan, tantárgyped, alapozó) arány ezen tárgyak között megfelelő	1,70
14.	véleményem szerint egyenlő arányban kellene (1/3-1/3) egymás között megosztani az elméleti tárgyakat (kond.ped-módszertan-orvosbiológia)	4,61
15.	véleményem szerint összhangban van, megfelelően kapcsolódik az elméleti órák és a szakmai gyakorlat tevékenysége	3,04
16.	véleményem szerint nem feltétlenül kapcsolódnak és épülnek egymásra az elméletben tanultak a szakmai gyakorlatban alkalmazottakkal, jobban kellene kapcsolódnuk	4,06
17.	sokszor tapasztalom, hogy az elméletben tanultak és a gyakorlatban adott válaszok egymásnak ellentmondanak, gyakran kioltják egymást.	4,20
18.	a konduktorképzés véleményem szerint átalakulásra, megújulásra szorul	4,51

A képzésre vonatkozó állítások megfogalmazásakor alapvetően arra számítottam, hogy a képzéstartalmak egyenlő, azonos mértékű értékelésével találkozom, tehát a konduktív szakmai tartalmak hasonló fontosságúként, közel azonos megítélést kapnak, mint a módszertani, tantárgy-pedagógiai, illetve orvos-biológiai ismeretek. A válaszok azonban azt mutatták, hogy a válaszadók szinte egyöntetűen (gyakoriság = 4,87) *a konduktív pedagógiai szakmai tartalmakat látják elengedhetetlennek* a majdani sikeres konduktori tevékenységhez.

A módszertani, tantárgy-pedagógiai tárgyak magas óraszámának szükségességével nagyon kevesen értettek egyet (gyakoriság = 2,83), mint ahogyan szinte egyöntetűen *nem támogatott a módszertani-tantárgypedagógiai és alapozó tanegységek aránya (2/3) a konduktív pedagógiai és orvosbiológiai tanegységekkel szemben (1/3)* (gyakoriság = 1,70).

Ez alapján érdemes kiemelni, hogy a képzésben résztvevő (és főként hallgatók) nézetei szerint a konduktorképzésben a konduktív pedagógiai és orvosbiológiai tanegységeknek kellene dominánsabb szerepet betölteniük, amelynek a jelenleginél

is magasabb óraszámokban, és a többi tanegységekhez viszonyított jobb arányban is tükröződnie kellene.

Ezzel párhuzamosan érdekes eredményt kaptam az elméleti és gyakorlati óraszámokra vonatkozó nézetek körében. A válaszadók többsége alapvetően úgy gondolja, hogy inkább *a konduktív gyakorlat elsajátítására kellene helyezni a hangsúlyt* (gyakoriság = 4, 69), valamint *a folyamatos, konduktív heti szakmai gyakorlati órászámainak megemelésével* értenek alapvetően egyet (gyakoriság = 4,69), míg az elmélet és gyakorlat egységeinek (órászámainak) jelenlegi arányát megváltoztató, *az elméleti órászámok megemlése inkább nem támogatott* (2,21).

A válaszadók alapvetően úgy látják (4,61), hogy egyenlő arányban lenne szükséges felosztani az elméleti tárgyakat is (1/3-1/3 arányban) a konduktív pedagógiai, módszertani és orvosbiológiai tárgyak között azzal, hogy ezen felül, a konduktív pedagógiai tárgyakra több, a módszertani tárgyakra kevesebb órászámot kellene átcsoportosítani.

A válaszok ezen aránya azt mutatja meg, hogy az óvodapedagógus és tanító specializáció adta szűk elhelyezkedési lehetőségek miatt a képzésben részt vevők kevésbé látják hangsúlyosnak és fontosnak a tantárgypedagógiai, módszertani stúdiumokat a majdani konduktori tevékenységhez, inkább a konduktív és orvosbiológiai kurzusok hasznosságát és szükségességét hangsúlyozzák.

Szükségesnek látom kiemelni, hogy a válaszok nagy többségében (gyakoriság = 4,06) megjelenik azon kritikai észrevétellel való egyetértés, amely szerint *nem minden esetben kapcsolódnak és épülnek egymásra az elméletben tanultak a szakmai gyakorlatban alkalmazottakkal*, azaz jobban kellene kapcsolódnia az elméleti kurzusok és a szakmai gyakorlat tematikáinak, tartalmainak. Elgondolkodtató eredményt mutat a válaszok azon gyakorisága is (4,20), amely úgy tapasztalja sokszor az elméletben tanultak és a gyakorlatban adott válaszok, megoldások egymásnak ellentmondanak, gyakran kioltják egymást.

A skála mellett egy nyitott kérdéssel szerettem volna azt is megtudni, hogy a válaszadók véleménye szerint a konduktorképzés megfelel –e a sikeres konduktorra válás kihívásainak, s véleményük indoklását is kértem. A válaszadók többsége szerint (57, 1 %) megfelel, azonban kiemelték, hogy érdemes lenne valóban újra gondolni a képzéstartalmak egymáshoz való viszonyát, arányát, sorrendiségét; kiemelték, hogy a képzés sikere alapvetően függ a képzésben részt vevő oktatók és gyakorlati szakemberek, konduktív csoportok felkészültségétől, rugalmasságától és nyitottságától, javaslatokat fogalmaztak meg a képzés további új tudástartalmakkal való bővítésére.

Mindenképpen figyelemre érdemes ez az eredmény, hiszen a vélemények becsatornázása alapul szolgálhat a képzés vonatkozásában megjelenő – jelenlegi struktúrájára és adottságaira épülő – értékelésnek, és támogatásul szolgálhat a képzés megújítását célzó kezdeményezések és elképzelések összegyűjtéséhez.

A konduktori szakma tanulhatóságára vonatkozó nézetek

Ezen kérdéskör keretében azt vizsgáltam, hogy a válaszadók nézetei szerint mi szükséges ahhoz, hogy a képzésben eltöltött négy év során a konduktorjelölt valóban elsajátítsa a konduktori szakmát, miből profitál leginkább, kitől és hogyan tanulhat elsősorban?

<i>Konduktori szakma tanulhatósága</i>		<i>Válaszok</i>
1.	Elsősorban az elméleti tartalmak elsajátításával tanulható.	4, 04
2.	Elsősorban a gyakorlatban eltöltött minél több egyéni gyakorlati óra alapján sajátítható el.	4, 69
3.	Elsősorban az elméleti kurzusok előadásaiból, szakmai jegyzetekből, tudományos publikációkból.	3, 43
4.	Elsősorban a csoportos gyakorlati feladathelyzetekből és egymástól való tanulás útján.	4, 91
5.	Elsősorban az egyéni és önálló feladatvégzésben, egyéni fejlesztésben megvalósuló feladathelyzetben lehet a konduktori szakmát megtanulni.	3, 24
6.	A képzésben való részvétel nem igazán elégséges a szakma elsajátításához, még hosszú évek tapasztalásai szükségesek.	3, 98
7.	Főként a gyakorlatban lehet tapasztalt szakemberektől (konduktor) megtanulni.	4,20
8.	Nem kizárólag oktatóktól, konduktoroktól tanulható, hanem akár hallgatóktól is.	3, 97
9.	Leginkább a gyakorlatvezető konduktoroktól tanulható.	3,15

A válaszolók többsége, 78, 1 % (143 fő) értett alapvetően egyet azzal, hogy az elméleti tartalmak elsajátítása kiemelten fontos a konduktori szakmához (gyakoriság = 4,04), azonban ennél lényegesen többen, 179 válaszolóból 157 fő (85,8 %) gondolja úgy a *gyakorlatban eltöltött minél több egyéni gyakorlati óra és tevékenység eredményez hatékony tanulást* (gyakoriság = 4,69).

A tanulás útjaként és módjaként gyakorlatilag egybehangzóan gondolják úgy és értenek egyet a válaszolók abban (gyakoriság = 4,91), hogy *elsősorban a csoportos gyakorlati feladathelyzetekből és az egymástól való tanulás révén válhat sikeressé a szakma elsajátítása a hallgatók számára.*

Vizsgálat alá vettem azt is, hogy a konduktori szakma elsajátítását illetően adott hallgatói válaszok között van –e valamilyen megragadható eltérés attól függően, hogy a hallgatók mely évfolyamra járnak.

Azon állítás, amely szerint *a képzésben való részvétellel nem igazán lehet a szakmát elsajátítani, még hosszú évek pedagógusi tapasztalásai szükségesek hozzá*, megosztotta a hallgatókat. Szignifikánsan is kimutatható különbség volt (0,05) a vélemények között, hiszen amíg az első évfolyamosoknál a gyakoriság csupán 3, 15, a másodéveseknél 3, 28, a harmadéveseknél 3,42, míg a negyedévfolyamosoknál már 3,75 ez az érték. Az eredményből az tükröződik, hogy a képzés vége felé érkeve a hallgatókban egyfajta elbizonytalanodás jelenik meg saját felkészültségüket illetően, leendő szakmájukban való sikerességük iránt.

Szignifikáns a különbség (,000) az évfolyamok véleményei között abban is, hogy a konduktori szakmát elsősorban a gyakorlatvezető konduktoroktól lehet elsajátítani. Amíg az első évfolyamosok alapvetően egyetértenek 3, 74, a másodévesek 3,54, a harmadévesek 3, 29, addig a negyedévesek 2,71 átlagértéken inkább nem értenek egyet vele. Érdekes az eredmény abból a szempontból, hogy a legnagyobb véleménykülönbség az első és a negyedévfolyamos hallgatók között volt tapasztalható, amelynek oka lehet a képzésben eltöltött további három év elméleti és gyakorlati idő, valamint tapasztalatok sokasága.

Egyéb elvárások a konduktori szakmát illetően

Az attitűdskála mellett további nyílt kérdések keretében kerestem válaszokat arra is, hogy:

- Milyen elvárások övezik a jelenlegi konduktorképzést?
- Milyen irányból (munkaerőpiac, társszakmák, tudomány-innováció-kutatás, valamint szélesebb értelemben vett társadalmi mikro- és makroközösségek) és milyen jellegű és tartalmú követelmények fogalmazódnak meg a jelenlegi konduktor BA képzéssel, valamint a képzésből kikerülő szakemberekkel szemben?

A válaszok összegzésekor az alábbi elvárások jelentek meg, amelyekkel a képzésből kikerülő konduktor találkozhat:

- a) *Elsődleges a differenciált tudás megléte* (megújult szakmai és módszertani ismeretek, kutatómetodológiaiailag strukturált tudás)
- b) *Megújult konduktori kompetenciák* (az integráció valódi céljának megértése, a tényleges beilleszkedésre felkészítés, az ehhez kapcsolódó személyre szabott tanulás feltételeinek megteremtésére képesség, jó gyakorlatok a képzésben)
- c) *„Hálózatosság” – adaptálható tudás* (mind pedagógiai, mind rehabilitációs és szociális területen is hatékony munkavégzésre képes konduktorszakemberre van szükség, aki jól hasznosítható tudással, valamint tanulási képességgel érkezik munkaterületére, a tanuló szervezetnek hasznos tagja, önállóan vagy team részeseként dolgozni képes)
- d) *EU-konform kompetenciák* (integrációban, inkluzív nevelésben, befogadó pedagógiában működni képes szakember, a pedagógiai rehabilitáció lehetőségeinek kihasználása).
- e) *Nyitottság a határterületi tudományok iránt* (neuropszichológia, orvosbiológia, egészségtan, szociálpszichológia, speciálpedagógiai ismeretek, kezdeményezőkézség és párbeszédre képesség a társszakmákkal, közös célok és együttgondolkodás, terminológiai váltások előkészítése;
- f) *Innováció, multidiszciplináris gondolkodás és szemlélet*;
- g) *Önállóság és felelősségvállalás.*

Összegzés

Az inkluzív együtt tanulás megvalósítása a pedagógusképzés számára is szükségszerűen fogalmaz meg elvárásokat, így a pedagógusjelöltek szélesebb körű felkészítését is a mássággal élő vagy különleges bánásmódot igénylő gyermek támogató nevelésére, tanítására. A befogadó oktatás és az inkluzív együtt tanulás, valamint a konduktorképzés sajátosságai a konduktív nevelés alapelveit, egyediségét követve feltételezik egy rugalmas, elfogadó és érzékeny pedagógusjelölt kiválasztását már a képzés bemeneténél és képzését a konduktorképzés négy éve során. A képzés sikeréhez azonban elengedhetetlennek tűnik a konduktorképzés megújításáról való gondolkodás, a konduktor MA elindításával a BA képzés képzéstartalmainak felülvizsgálata és szükség esetén újra gondolása, a képzésben részt vevő szakemberek és hallgatók véleményének feltárása, az esetlegesen különbségek beazonosítása, hiszen ezek alapvetően meghatározzák azt, hogy elvárásaik és azok beválása hogyan alakul a képzést illetően. Szükségesnek látszik annak számbavétele is, hogy a konduktorképzésen keresztül hogyan tudjuk támogatni a hallgatót abban, hogy szakmájában sikeressé és eredményessé válhasson, függetlenül elhelyezkedésének területétől.